

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан архітектурного факультету

_____ / О.В. Кашенко /
« ____ » _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"Історія філософії та філософської думки"

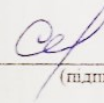
(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
191	Архітектура та містобудування
	назва спеціалізації
	Архітектура будівель і споруд
	Містобудування
	Дизайн архітектурного середовища

Розробник(и):

Шарипін А.В., к.філос.н.,

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

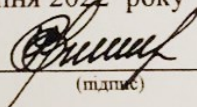
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії

протокол № 1 від "29" серпня 2022 року

Завідувач кафедри

(підпис)

(Чорноморденко І.В.)

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією галузі знань 19
«Архітектура та будівництво»

Протокол № ____ від " __ " _____ 2022 року

Голова НМК

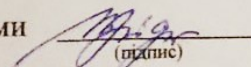
_____

(підпис)

(Хараборська Ю.О.)

(прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми

(підпис)

(Брідня Л.Ю.)

(прізвище та ініціали)

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2022-2023 рр.

шпфр	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Форма навчання:				Денна				Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження	
			Обсяг годин		Кількість		індивідуальних робіт							
			Всього	аудиторних	у тому числі	Л	Лр	Пз	КП	КР				РГ
191	Архітектура та містобудування	3	90	30	20		10					Екз.	1	

Мета та завдання дисципліни

Мета курсу: метою вивчення курсу філософії, як складової освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти на першому рівні є засвоєння студентом знань та вмінь в сфері філософських дисциплін і розвиток навичок, необхідних для формування загальнокультурних і професійних компетенцій, а також застосування філософських і загальнонаукових методів в повсякденному і професійному житті.

Філософія як потужне методологічне джерело не надає готового знання, а вчить студента задавати правильні питання до світу і самого себе, примушує його до всебічного пошуку істини. Таким хто засвоїв філософію як навчальну дисципліну вважається студент, який демонструє здатність і готовність до конструктивного діалогу стосовно проблем світоглядного характеру, демонструє здатність до самостійної рефлексії, навчився думати критично. Натомість мислення майбутнього фахівця має бути культурним і грамотним. Філософська грамотність передбачає якісне засвоєння фундаментальній речей в області філософії – основних проблем, термінів, ідейних течій. Отже культура мислення включає в себе вміння критично аналізувати чуттєві і надчуттєві феномени, вміння бачити проблему і правильно ставити питання, вміння міркувати і логічно пов'язувати свої думки, вміння адекватно виражати і обґрунтовувати свою позицію, вміння розуміти опонента і вчитися у нього. Реалізація заданої мети перетворює філософією в основу для розуміння молодою людиною сенсу і мети свого життя, з'ясування причетності до того, що відбувається в світі.

Курс «Історії філософії і філософської думки» знайомить здобувачів вищої освіти з історією філософії, основними проблемами класичної і сучасної філософії, найбільш важливими і впливовими ідеями в експертних областях філософських дисциплін. Головними завданнями курсу є розвиток у студентів навичок самостійного критичного мислення, звички до рефлексії про найбільш важливі світоглядні питання сучасності, а також здатності виявляти неочевидні світоглядні проблеми і знаходити шляхи їх вирішення.

Робоча програма містить витяг з навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має здобути бакалавр, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок бакалавра, роз'яснення деяких аспектів організації навчального процесу, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуального завдання. Абсолютну більшість позицій зі списку розміщено на Освітньому сайті КНУБА або ж за цією адресою містяться посилання на ці джерела та літературу в інтернеті. Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

Основні положення дисципліни можуть бути використані у подальшому під час вивчення філософії архітектури та соціології архітектури, а також в якості загальних принципів під час засвоєння природничо-наукових дисциплін.

Компетенції студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст
Загальні компетентності	
ЗК 02	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 03	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК 05	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ЗК 06	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК 10	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Фахові компетентності	
ФК01	Усвідомлення соціально-економічних і культурних аспектів архітектури та містобудування
ФК03	Усвідомлення особливостей розвитку історичних і сучасних стилів в архітектурі, містобудуванні, мистецтві та дизайні України та зарубіжних країн.
ФК05	Здатність до аналізу і оцінювання природно-кліматичних, екологічних, інженерно-технічних, соціально-демографічних і архітектурно-містобудівних умов архітектурного проектування.
ФК07	Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.
Програмні результати навчання	
ПР04	Оцінювати фактори і вимоги, що визначають передумови архітектурно містобудівного проектування.
ПР06	Збирати, аналізувати й оцінювати інформацію з різних джерел, необхідну для прийняття обґрунтованих проектних архітектурно-містобудівних рішень
ПР13	Виявляти, аналізувати та оцінювати потреби і вимоги клієнтів і партнерів, знаходити ефективні спільні рішення щодо архітектурно-містобудівних проектів
ПР16	Розуміти соціально-економічні, екологічні, етичні й естетичні наслідки пропонованих рішень у сфері містобудування та архітектури.

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Філософські парадигми мислення. Ретроспективний огляд

Тема 1. Предмет і завдання сучасної філософії.

Філософія і «здоровий глузд»; філософія і «користь»; філософія і наука; філософія і світогляд; східна мудрість vs. грецька любов до неї; чи можна навчити мислити; історія філософії як ключ до філософського пізнання; що таке методологія філософського знання; філософія як навчальна дисципліна (основні розділи) або навщо потрібна сьогодні філософія у виші.

Тема 2. Філософії Давнього Сходу

Давньоіндійська філософія. Даршани – перші філософські школи Індії. Ортодоксальні даршани Стародавньої Індії. Неортодоксальні даршани Стародавньої Індії. Джерело пізнання у вченні «чарваки-локаятів». Філософія буддизму. Філософія джайнізму. Філософія Давнього Китаю. Конфуціанство. Філософські школи Стародавнього Китаю (моїсти, мінцзя, фа-цзя). Філософія даосизму. Японська філософія. Філософія Дзен

Тема 3. Антична філософія: етапи, школи і проблематика

Специфіка давньогрецької цивілізації. Антична філософія - концепції походження; афінський зразок; загальні поняття ранньої грецької філософії, миф і логос, проблема початку і проблема ідеального. Поняття справедливості, людина як істота політичне, феномен пошуку і республіки. Афіни часів Сократа - особливості управління і слова. Образ Сократа з точки зору двох епох. Сократівський метод пізнання: іронія, майевтика, діалектика і логіка. Сократ і Платон, платонівська Академія і Аристотель. Диалоги Платона. Вчення Платона про ідеї, ідеальній державі, безсмертя душі і вихованні. Ідеалізм як форма філософського знання - дискусія і визнання. Аристотель і Лісей, як Аристотель «виправив» Платона або вчення про першодвигун. Значення Аристотеля у світовій філософії, вчення про метод пізнання; Аристотель як перший енциклопедист і класифікатор наук. Вчення про категорії. Філософія еллінізму і пізньої античності.

Тема 4. Середньовісна філософія та епоха Відродження

Філософські проблеми буття Бога. Проблема універсалій в середньовічній думки. Проблема людської свободи і теорія приречення. Своєрідності християнського віровчення, три етапи середньовічної філософії, східна і західна патристика; роль схоластики в середньовічній цивілізації, гуманізм і пантеїзм у філософії епохи Відродження, філософські підстави Реформації і Контрреформації.

Модуль 2. Філософські парадигми мислення. Сучасна перспектива

Тема 5. Новосередньовісна онтологія і теорія пізнання

Новий сплеск інтересу до філософії. Форми пізнання і критерії достовірності знання.

Підстави пізнання і його межі. Питання про джерела моралі. Емпіризм проти раціоналізму або наука про метод; індуктивний метод Ф. Бекона і основи емпіричного підходу в науці; Т. Гоббс: між емпіризмом і розсудливим раціоналізмом; Д. Локк: немає нічого в розумі, чого не було б в почуттях; Локк і Гоббс про соціальні умови свободи. Концепція поділу влади. Віротерпимість як соціальна проблема; Дж Берклі: існувати - значить бути сприйнятим; скептицизм Д. Юма: проти релігійного і метафізичного догматизму; дедуктивний древо Р. Декарта і природа класичного раціоналізму; вчення про метод; дуалізм і принцип радикального сумніву.

Тема 6. Німецька класична філософія

Витоки німецької класичної філософії. Філософія І. Канта. І. Кант: „Пролегомени до кожної майбутньої метафізики, яка зможе виступати як наука.” Становлення німецького ідеалізму (від Канта до Фіхте). І. Кант. “Критика практичного розуму”. Філософсько-історичне та антропологічне вчення І. Канта. Формування німецького ідеалізму (від Канта до Фіхте). Філософія Й.Г. Фіхте. Й.Г. Фіхте. “Ясне як сонце повідомлення ...” Вчення Й.Г. Фіхте про людину. Філософія Ф.В.Й. Шеллінга. Шеллінг. “Система трансцендентального ідеалізму”. Шеллінг. “Філософія одкровення”. Філософія Г.В.Ф. Гегеля. Гегель «Наука логіки». Гегель. «Філософія права». Гегель у критичній думці Л. Фейєрбаха і К. Маркса

Тема 7. Критика основ класичної метафізики

Метафізика і базові категорії онтології. Буття як центральна категорія онтології. Буття і суще. Діалектика буття і небуття. Рух і розвиток. Проблема прогресу. Детермінізм і індетермінізм. Поняття закону. Простір і час: основні підходи. Соціокультурний сприйняття простору і часу. Що значить некласична філософія? Зміна предмета і завдань філософії. Феноменологія - Brentano і Гуссерль: пошуки формули свідомості. Особливості та основні етапи позитивізму. Філософська герменевтика. М. Фуко: смерть суб'єкта.

Тема 8. Критика ідеалізму в сучасній філософії

Основні напрямки «філософії життя»; А. Шопенгауер і Ф. Ніцше. Що таке воля і влада? Головні категорії ніцшеанської думки; від нігілізму до ідеї Надлюдини. Філософія між наукою і мистецтвом. Філософський психоаналіз. Основні напрямки західного екзистенціалізму: німецький екзистенціалізм М. Хайдеггера, французька екзистенціальна філософія А. Камю і Ж.-П. Сартра. Структуралізм і постструктуралізм. Ж. Дерріда і Ж.-Ф. Ліотар: те що означає без позначуваного.

Модуль 3. Філософські смисли соціально-культурних практик

Тема 9. Філософія науки

Поняття «філософії науки». Теоретичний аналіз науково-пізнавальної діяльності у XIX ст. Розвиток філософії науки в XX ст.: вплив нео- та постпозитивізму, феноменології, герменевтики, франкфуртської школи. Основні етапи розвитку. *Перший етап (друга пол. XIX ст).* Принципи емпіризму і історизму. Кумулятивний ріст наукового знання (проблема індукції). *Другий етап (XIX- поч. XX ст.).* Критика методу індукції. Пошук єдності та цілісності наукового знання (махізм, аналітична філософія). *Третій етап (др. третина XX ст.).* Неопозитивізм та програма аналізу мови науки (Віденський гурток, Берлінська група). Логіка наукового дослідження К.

Поппера. *Четвертий етап (кінець ХХ ст.)*. Ідея релятивності норм науково-пізнавальної діяльності (постпозитивізм, критичний реалізм). Гуманізація науки. Предмет філософії науки. Еволюція підходів до аналізу науки. Неоднорідність «філософії науки», оцінка її місця і ролі в науці. Головні підходи до аналізу науки. *Позитивістський підхід*. (О. Конт, Д.С. Мільє, Е. Мах, Р. Авенаріус). Пізнавальна цінність людських знань. Досвід та факти. Кумулятивний розвиток науки. *Аналітичний підхід*. (Б. Рассел, А.Н. Уайтхед, Л. Вітгенштейн, М. Шлик, Р. Карнап). Наукове знання як семантика, синтаксис та прагматика. Логіка та ідеальна мова науки («межі моєї мови – є границями мого світу»). Філософська рефлексія за межами мови науки зайва. Віденський гурток: пошук істини та «культ науки». Фактуалізм, індуктивізм, фізикалізм. Предмет філософії – мова науки. Принципи верифікації та фальсифікації. *Постпозитивістський підхід*. (М. Полані, Т. Кун, І. Лакатос, Д. Агассі, С. Тулмін, П. Фейєрабенд). Символічна логіка та історія науки.

Тема 10. Філософія техніки

Актуальність філософського осмислення техніки. Причини онтологічного, антропологічного і методологічного характеру. Соціокультурні передумови філософського аналізу техніки. Поняття «техніка» в філософії (К. Ясперс, Т. Веблен, О. Тоффлер, М. Гайдеггер, Х. Блюменберг, Х. Ортега-і-Гассет, Х. Бек). Предмет філософії техніки. Основні напрями сучасної філософії техніки. Онтологія, антропологія, методологія і культурологія техніки. Техніка як посередник між людиною та природою. Техніка як засіб вирішення протиріч. К. Маркс і поворот філософії до техніки. Перші спроби філософського осмислення техніки (Е. Капп, А. Еспінас). Техніка як засіб досягнення людського щастя (Фред Бон). «Філософія техніки» Ф.П. Енгельмейера. Основні напрями сучасної філософії техніки. Інженерна філософія техніки (Е. Капп, Ф. Дессауэр, П.К. Енгельмейер). Гуманітарна філософія техніки (К. Маркс, К. Ясперс, Л. Мемфорд, Х. Ортега-і-Гассет, Ж. Елюль, М. Гайдеггер). Технологічний оптимізм (евдемонізм) та технологічний песимізм (алармізм). Сцієнтизм та антисцієнтизм. Філософія науки та філософія техніки.

Тема 11. Етика вченого.

Відмова від жорстких демаркаційних ліній між наукою і ненаукою. Нові технології здобування знання. Відмова від кумулятивізму, наукові революції та зміна наукових парадигм. *Соціологічний підхід*. Наука як соціальний інститут сучасного суспільства. Антисцієнтизм (Л. Мемфорд, А. Печчеї, Х. Ортега-і-Гассет, Т.Роззак). Соціологія науки (Р. Метрон, Т. Парсонс, М. Вебер). Етос науки як сукупність обов'язкових норм і цінностей науки.

Тема 12. Архітектура в контексті сучасної філософії та науки.

Місто – архітектура – філософія. Проблеми філософії архітектури (Р. Декарт, М. Фуко, Л. Вітгенштейн). ХХ століття: некласична мислення і архітектура. Модернізм. Постмодернізм. деконструктивізм. На шляху від некласичного до постнекласичного мислення. Архітектура кінця ХХ - початку ХХІ століття. Сучасне світорозуміння і архітектура: виклик часу. Архітектура як культуротворча діяльність. Філософія міста

2. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Історія філософії і філософської думки	2
2.	Тема 2. Філософські парадигми сучасності	2
3.	Тема 3. Проблема свідомості у філософії (філософія свідомості). Філософія пізнання	2
4.	Тема 4. Філософія культури і науки. Соціальна філософія та філософія історії.	2
5.	Тема 5. Філософія глобальних проблем сучасності. Етика вченого.	2
	Разом	10

3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Опанування лекційним матеріалом	15
2	Підготовка до практичних занять та індивідуальної роботи під керівництвом викладача	15
3	Виконання індивідуального завдання	15
4	Робота з літературою та електронними носіями	15
	Усього годин	60

Індивідуальні завдання.

1. Виконання індивідуального завдання у вигляді написання реферату або есе. Реферат - обсягом 11-15 с. формат А4 з планом на початку роботи і списком використаних джерел наприкінці. Кількість рефератів – 1. Есе - це форма творчої, самостійної роботи студента. Обсяг 2-5стор. не враховуючи титульної сторінки, шрифт-14, інтервал-1,5. В роботі надається особиста позиція автора з проблеми та висновки.

Структура роботи:

- титульний аркуш,
  - вступ,
  - основна частина,
  - список літератури (не менше трьох джерел і оформлений у відповідності до сучасних вимог)
2. Підготовка наукових повідомлень щодо заданих тем практичних занять, та виступи на практичних заняттях.
  3. Підготовка до іспиту.

3.Методи навчання.

При викладанні дисципліни застосовуються словесні та наочні.

Словесні і наочні використовуються під час лекцій, практичні при проведенні практичних робіт.

Під час проведення лекцій використовуються такі словесні методи як: розповідь, пояснення та наочні методи: ілюстрація, демонстрація.

Перед проведенням практичних робіт викладачем проводяться інструктажі: вступні, поточні, підсумкові.

Студент має право на отримання від викладача індивідуальних консультацій.

Під час проведення практичних робіт застосовуються словесні бесіди: вступні, поточні, репродуктивні, підсумкові.

4. Методи контролю та оцінювання знань здобувачів

Основні форми участі студентів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується студентами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування або відпрацювання у разі пропусків, усіх семінарських занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань студента аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості уміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: уміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, уміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються студенту за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення екзаменаційної сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної

роботи згідно зі структурою кредитів, але не є середнім арифметичним.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Участь в роботі впродовж семестру – 100.

Форма підсумкового контролю – Екзамен.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- семінарські завдання 50% семестрової оцінки;
- індивідуальна робота 10 % семестрової оцінки;
- екзамен – 40 % семестрової оцінки.

Умови допуску до підсумкового контролю

- Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.
- Студент, який не здав та/або не захистив індивідуальне завдання, не допускається до складання екзамену.
- Студент, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями або пройти повторний курс навчання.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					Сума
M1					
M 1	M 2	M 3	Реф.	Семестр. контроль. Екзамен	
20	10	20	10	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання

Критерії оцінювання представлені на сайті КНУБА, у ПОЛОЖЕННІ ПРО КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ в Київському національному університеті будівництва і архітектури, ознайомитись з якими можна за посиланням: <http://www.knuba.edu.ua/ukr/wp-content/uploads/2015/09/Положення-про-критерії-оцінювання-знань-здобувачів.pdf>.

5. Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

- Комп'ютер з програмним забезпеченням для проведення лекційних та виконання практичних робіт: Microsoft PowerPoint – візуалізація даних.
- Мультимедійний проектор.
- Маркерна дошка.
- Мобільний екран.

6. Політика курсу («правила гри»)

- Курс передбачає як індивідуальну роботу зі студентом, так і роботу в групі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування практичних занять, а також самостійну роботу.
- Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою.
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Якщо здобувач відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача.
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане в ході виконання завдання. У разі виявлення факту плагіату він отримує за завдання 0 балів.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання екзамену.

Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання екзамену, а також виконати індивідуальне завдання, якщо його виконання було передбачене планом заняття.

За об'єктивних причин (хвороба, відрадження, конкурс тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

7. Рекомендована література

Методичне забезпечення

1. Горський В.С. Історія української філософії : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. С. Горський. – 3-тє вид. – Київ: Наук. думка, 1997. – 285 с.
2. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. Видання 2-е, виправлене й доповнене. - К.: Генеза, 1996. - 367 с.
3. Надольний І.Ф., Андрущенко В.П., Бойченко І.В. та ін. Філософія: Навчальний посібник / І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко, І.В. Бойченко, В.П. Розумний та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. — К.: Вікар, 1997. — 584 с.
4. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія : Навч. посіб. для студ. і аспірантів вищ. навч. закл. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, В.Д. Гвоздецький, Л.А. Чекаль. - К. : Аграр. наука, 2000. - 504 с.
5. Пекарник А.М. Філософія : підручник для студентів ВНЗ / А.М. Пекарник. – Харків : Едена, 2010. – 479 с.
6. Рубанець О.М. Філософські проблеми наукового пізнання : Навчальний посібник з грифом МОН України. - Суми, Університетська книга, 2013. - 229 с.

Рекомендована література

1. Арістотель. Метафізика. — Х.: Фоліо, 2020. - 300 с.
2. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства [Електронний ресурс] / Деніел Белл. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://molotoff.info/advises/29-2009-09-16-18-59-51/5897-d-bell-prihid-postindustrialnogo-suspilstva.html>
3. Бердяев М. Смысл творчества : Опыт оправдания человека / Николай Бердяев. - М. : [б. и.], 1916. - 358 с.
4. Гегель Г.В.Ф. **Наука логики.** - СПб.: Наука, 1997. - 800 с.

5. Гудига А.В. Німецька класична філософія. - М.: Мисль, 1986. - 334 с.
6. Гусев В.І. Вступ до метафізики. Навчальний посібник. - К.: Либідь, 2004. - 488 с.
7. Гусев В.І. Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст. : Курс лекцій. Навчальний посібник для вузів. / В.І. Гусев. - К.: Либідь, 1994. - 251 с.
8. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Т. 1-2. / Том 1: Герменевтика I: Основи філософської герменевтики. — К.: Юніверс, 2000. — 464 с. // Том 2: Герменевтика II: доповнення. — К.: Юніверс, 2000. — 478 с.
9. Декарт. Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках (Пер. з фр. В. Адрушка і С. Гатальської). — Київ: «Тандем», 2001. — 101 с.
10. Етичний кодекс ученого України. Бюлетень ВАК України. - 2011. - № 11. - С.3-8.
11. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія : Навчальний посібник. - Київ: Либідь, 2004. - 488 с.
12. Зарубіжна філософія XX століття. Под ред. Г.И. Вольнки. - К.: Довіра, 1993. — 239 с.
13. Історія філософії України : Підручник. — К.: Либідь, 1994. — 416 с.
14. Історія філософії України. Хрестоматія : Навч. посібник / Упорядники М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко та ін. — К.: Либідь, 1993. - 560 с.
15. Камю А. Миф о Сизифе // Миф о Сизифе. Бунтующий человек / Альбер Камю. — Минск, 1998. — С. 13-129.
16. Кант І. Критика чистого розуму / Пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. — К.: Юніверс, 2000. — 504 с.
17. Кун Т. Структура наукових революцій. — К.: Post-Royal, 2001. - 228 с.
18. Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах : Навч. посібник / За ред. М.Ф. Тарасенка. — К., Либідь, 1997. — 328 с.
19. Платон. Держава. - К.: Основи, 2000. - 355 с.
20. Покотило К.М., Таранов С.В. Філософські мандри. (Антологія текстів з історії філософії). - Бровари : ВНЗ „ЕТУ“, 2005. 105 с.
21. Поппер К.Р. Логика и рост научного знания. Избр. работы / Пер. с англ. - М., 1983. - 605 с.
22. Рижко В.А. Концепція як форма наукового знання / В.А.Рижко. - К.: Вища школа, 1995.
23. Рижко В.А. Неоконцептологія : Монографія / В. А. Рижко. - К.: Логос, 2016. - 604 с.
24. Рижко Л.В. Топологія науки / Національна Академія Науки України. Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва. - К.: Альфа-М, 2009. - 512 с.
25. Рубанець О.М. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень. - К.: Вид. ПАРАПАН, 2006. - 420 с.
26. Рижко В.А. Постнекласика: філософія, наука, культура: Колективна монографія. - СПб. : Издательский дом «Мирь», 2009. - 397 с.
27. Сковорода Г. Наркис. Розмова про те: пізнай себе // Твори: У 2 т. / Пер. М. Кашуби, В. Шевчука. - К., 1994. - Т. 1. - С. 150-195.

28. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество. — М., Политиздат, 1992. — 543 с.
29. Татаркевич В. Історія філософії: Т.1: Антична і середньовічна філософія / Пер. з пол. А. Шкарб'юка. — Львів: Свічадо, 1997. — 456 с.
30. Татаркевич В. Історія філософії: Т.2: Філософія Нового часу до 1830 року [пер з пол. О. Гірний]. — Львів: Свічадо, 1999. — 352 с.
31. Татаркевич В. Історія філософії: Т.3: Філософія ХІХ століття і новітня / Пер. з пол. — Львів: Свічадо, 1999. — 568 с.
32. Україна: Філософський спадок століть: В 2-х т. / Центр практ. філософії; Редкол.: Ю.Буряк (голова) та ін. — К., 2000. — (Хроніка: Укр. культурол. альманах). Т.1: Вип. 37–38. — 804 с. Т.2: Вип. 39–40. — 798 с.
33. Фейербах Л. Сущность христианства. — М.: Мысль, 1965. 416 с.
34. Франко І.Я. Наука і її взаємини з працюючими класами // І. Франко; Зібрання творів: у 50-ти т. — Т. 45. Філософські праці. — К.: Наук. думка, 1986. — С. 24–40.
35. Фромм Э. Бегство от свободы / Э. Фромм. — М.: Прогресс, 1990. — 272 с.
36. Хайдеггер М. Что такое метафизика? / Пер. с нем. В.В. Библихина. — 2-е изд. — М.: Академический Проект, 2013. — 288 с.
37. Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди / Підготовка тексту й передне слово проф. Леоніда Ушкалова. — Харків: Прапор, 2004. — 272 с.
38. Чорноморденко І.В. Проблема існування знання за межами науки: Монографія. — К.: КНУБА, 2005. — 306 с.
39. Чорноморденко І.В. Позанаукові знання і культуротворчий процес: Монографія. — К.: КНУБА, 2010. — 360 с.
40. Шваб К. Четверта промислова революція: як до неї готуватися [Електронний ресурс] / Клаус Шваб. — 2016. — Режим доступу до ресурсу: <http://nubip.edu.ua/node/23076>.
41. Шелер М. Положение человека в Космосе // Проблема человека в западной философии: — М., 1988. — С. 31—95.
42. Ясперс К. Смысл и назначение истории. — М.: Политиздат, 1991. — 527 с.
43. Воронюк О.Л. Філософія : підручник / О.Л. Воронюк. — 3-є вид., переробл. та допов. — К.: ВСВ «Медицина», 2018. — 216 с.
44. Данильян О.Г. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. — 2-ге вид., переробл. і допов. — Харків: Право, 2018. — 432 с.
45. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана Філософія: Підручник. — Львів: Місіонер, 2020. — 784 с.
46. Марченко О. В. Філософія права: навч. посібник / Марченко О. В. — Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. — 304 с.
47. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Е. Семенюк, В. Мельник. — Вид. 3-тє. — Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. — 364 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [https:// www.nbuv.gov.ua](https://www.nbuv.gov.ua)
2. Електронна бібліотека матеріалів з філософії Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди <https://www.filosof.com.ua/links.htm>
3. <http://library.knuba.edu.ua/>

Питання до іспиту

1. Поняття світогляду і його структура. Міфологічний та релігійний світогляди.
2. Виникнення філософії. Філософський спосіб освоєння дійсності.
3. Предмет філософії і її функції.
4. Специфіка філософських світоглядних питань. Джерела філософського знання.
5. Філософія Стародавньої Індії. Основні школи. Загальна характеристика.
6. Філософія Стародавнього Китаю. Основні школи. Загальна характеристика.
7. Філософія давньої Еллади /досократівська доба/.
8. Софісти. Їх внесок у розвиток філософії.
9. Філософія елеатів /Парменід, Зенон Елейський/, історичне значення.
10. Вчення Платона про ідеальну державу.
11. Вчення Платона про ідеї.
12. Філософські ідеї і погляди Демокріта та Епікура.
13. Філософське вчення Арістотеля.
14. Римська філософія: стоїцизм і скептицизм.
15. Формування середньовічної філософської думки. Філософія і теологія Аврелія Августина.
16. Філософські погляди Фоми Аквінського.
17. Характерні риси філософії епохи Відродження.
18. Соціальні теорії епохи Відродження /Нікколо Макіавеллі, Томас Мор, Томмазо Кампанелла/.
19. Західноєвропейський ренесанс XVI-XVII ст.
20. Зміст та мова ренесансного гуманізму.
21. Емпіричний напрямок у філософії Нового часу.
22. Раціоналістичний напрямок у філософії Нового часу.
23. Людина та її буття в філософії Нового Часу (просвітители та французький матеріалізм XVIII ст.).
24. Сутність «коперніканського перевороту» І. Канта. Концепція світу “речей для нас” і світу “речей у собі”.
25. Філософський метод Г. Гегеля, його зміст. Основні закони діалектики.

26. Гегель про світовий розвиток як історичний процес саморозвитку Абсолютної ідеї /духа/. Розробка Гегелем діалектичного методу мислення.
27. “Нова філософія” Л.Фейєрбаха. Гуманізм і критика релігії Л.Фейєрбахом.
28. Культура українського барокко. Києво-Могилянська академія /Петро Могила, Феофан Прокопович/.
29. Філософія Г.С.Сковороди. (Сковорода Г. “Наркіс”).
30. Філософські ідеї Т.Г. Шевченка, Л. Українки, І. Франка.
31. Російська релігійна філософія ХХ ст. /В.Соловйов, М. Бердяєв/.
32. Сучасні релігійно-філософські вчення /неотомізм, християнський еволюціонізм, персоналізм/.
33. Виникнення філософії марксизму. Вчення Маркса про людину і суспільство, історична доля марксизму.
34. Філософія України в ХХ ст.
35. Техніка. Технічний прогрес і духовність.
36. Істина і заблудження.
37. Філософія софістів і Сократа.
38. Буття світу і буття людини.
39. “Філософія життя”. Сутність і специфіка.
40. Буття духовного /сакральне і світське/.
41. Філософія як форма суспільної свідомості.
42. Еволюція поняття “матерія”. Філософське і наукове значення.
43. Свідомість як форма освоєння людиною об’єктивної дійсності.
44. Соціально-діяльна суть людини.
45. Свідомість, несвідоме, підсвідоме.
46. Віра, надія і любов – духовні феномени людини.
47. Свідомість як спосіб творення. Властивості свідомості.
48. Екзистенціалізм. Основні ідеї, їх актуальність у сучасному житті.
49. Людина: індивід, індивідуальність, особистість.
50. Проблема людини в історії філософії.
51. Феномен творчого процесу /гіпотеза, уявлення, інтуїція, фантазія/.
52. Проблеми філософської антропології.
53. Глобальні проблеми сучасності.
54. Сутність та структура пізнання.
55. Схоластика. Номіналізм і реалізм.
56. Мораль і політика.
57. Проблема змісту життя, смерті та безсмертя людини.
58. Пізнання. Форми освоєння світу.
59. Наука і суспільство. Сцієнтизм і антисцієнтизм.
60. Емпіричні та теоретичні рівні наукового пізнання.
61. Ідея ноосфери В.І.Вернадського і її світоглядне значення.
62. Поняття і суть творчості. Форми творчості.
63. Ідеологія. Роль ідеології в суспільстві.
64. Виникнення і закономірності розвитку науки.

65. Роль науки в розвитку техніки. Інформаційна техніка і наука.
66. Категорії філософії, їх методологічне значення.
67. Рівні та методи наукового пізнання.
68. Історична необхідність і свобода особистості. Свобода і відповідальність.
69. Сене історії і проблеми виживання людства.
70. Соціальні функції науки. Наука та цінності.
71. Релігійна свідомість та її специфіка.
72. Діалектика і метафізика, історична доля.
73. Поняття цінностей. Типи ціннісних орієнтацій.
74. Поняття культури у філософії. Рівні культури.
75. Ієрархія цінностей буття людини.
76. Людина в світі культури.
77. Співвідношення понять “світоглядна” і “наукова” картина світу.
78. Світ повсякденності /науковий, художній, релігійний/.
79. Елітарна і масова культура.
80. Суспільні форми духовного /мораль, мистецтво, релігія/.
81. Поняття суспільства. Системна організація суспільства і джерела її саморозвитку.
82. Сучасна науково-технічна революція і її соціальні наслідки.
83. Концепція історичного процесу розвитку суспільства.
84. Позитивізм. Історичні форми позитивізму.
85. Простір і час. Соціальний простір і час.
86. Поняття “цивілізація”. Проблеми і перспективи сучасної цивілізації.
87. Техніка як продукт творчості людини. Технічний прогрес і духовність.
88. Футурологія, її можливості і межі.
89. Світоглядна та наукова картина світу. Суперечливість наукової картини світу.
90. Системи природи і суспільства: загальне, особливе і одиничне.

В перелік питань до іспиту можуть бути внесені зміни рішенням кафедри.